

ΣΑΒΒΑΤΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΤΕΥΧΟΣ Α'. Ἀριθ. 18.

Σάββατον 8/20 Ἀπριλίου 1878.

Τιμὴ 3 χαρτόγραφα.

Κωνσταντινούπολις, 7/19 Ἀπριλίου.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΓΟΡΤΣΑΚΩΦ

Πρὸς τοὺς ἐν Βερολίῳ, Παρισίοις, Λονδίνῳ, Βιέννῃ καὶ Ῥώμῃ πρεσβευτὰς τῆς Ῥωσσίας.

Πετρούπολις, 28/9 Ἀπριλίου.

Ὁ λόρδος Α. Λόφτους ἀνεκοίνωσέ μοι τὴν ἐγκύκλιον, ἣν πρὸς τὰς μεγάλας δυνάμεις ἀπηύθυνε τῇ 1 Ἀπριλίου ὁ μαρκήσιος Σαλισβουρή.

Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη εἰς προσεκτικὴν ὑπεβλήθη ἐξέτασιν, ὀφείλομεν δ' ἀνομολογήσαι τὴν παρρησίαν, μεθ' ἧς ἐκτίθησι τὰς θεωρίας τῆς κυβερνήσεως τῆς Αὐτῆς Βρετανικῆς Μεγαλειότητος περὶ τῆς προκαταρκτικῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου.

Ἄλλ' ὅμως βλέποντες ἐν πολλῇ λεπτομερείᾳ τὰς ἐνστάσεις τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, μάτην ἐπέζητήσαμεν ἐν αὐτῇ τὰς προτάσεις, αἷς διατίθεται νὰ ὑπαγορεύσῃ διὰ τὴν πρακτικὴν λύσιν τῆς ἐνεστώσης κρίσεως τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ μαρκήσιος Σαλισβουρή λέγει μὲν ἡμῖν τί ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις δὲν θέλει, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τί θέλει, ὡφελίμον δὲ πιστεύομεν θὰ ἦτο, ὅπως ἡ Α. Ῥ.Ε. εὐαρεστηθῇ νὰ κοινοποιήσῃ τοῦτο πρὸς πλήρη κατανόησιν τῆς τῶν πραγμάτων καταστάσεως.

Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ἐκθέσεως τῶν ὡς πρὸς τὸ συνέδριον θεωριῶν τῆς κυβερνήσεως τῆς Αὐτῆς Βρετανικῆς Μεγαλειότητος, ἀρκεῖ μοι νὰ ὑπομνήσω τὴν πορείαν, ἣν, τὸ καθ' ἑαυτὸ, ἠκολούθησεν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀνακτοβούλιον.

Ἀνεκοινώσαμεν ἐπισήμως εἰς τὰς μεγάλας δυνάμεις τὸ κείμενον τῆς προκαταρκτικῆς συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου μετ' ἐπιξηγημα-

τικοῦ χάρτου, προσθεθέντα δὲ ὅτι ἐν τῷ συνεδρίῳ, εἰάν ἀφορμὴ ὑπῆρχεν, ἐκάστη τῶν ἐκπροσωπουμένων δυνάμεων πλήρη θὰ εἶχεν ἐλευθερίαν ἀποράνσεως καὶ ἐνεργείας, τὸ αὐτὸ ὑπὲρ τῆς Ῥωσσίας διεκδικοῦντες δικαίωμα.

Δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ ἐπαναλάβωμεν καὶ αὐθις τὴν αὐτὴν δῆλωσιν.

Εὐαρεστηθῆτε ν' ἀνακοινώτῃτε τὴν παρούσαν διακοίνωσιν μετὰ τοῦ προσηρτημένου αὐτῇ εἰς τὴν κυβέρνησιν, παρ' ἧς ἐστὲ διαπεμπτευμένος.

Δέξασθε κτλ.

(Ὑπογ.) ΓΟΡΤΣΑΚΩΦ.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ.

Α'. Οὐδόλως ἀκριβὲς τὸ λέγειν ὅτι ἡ συνθήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου δημιουργεῖ νέαν Βουλγαρίαν, ἢ ἰσχυρὸν σλαβικὸν κράτος ὑπὸ τὴν ἐξέλεγχιν τῆς Ῥωσσίας. Ἡ Βουλγαρία ὑφίστατο, καίτοι ἐν καταστάσει πίεσεως. Ἡ Εὐρώπη κατεῖδε τοῦτο καὶ ἠθέλησε νὰ ἐπενέγκῃ φάρμακον. Ἡ συνδιασκέψις τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατέδειξε τὰ κατάλληλα κριθέντα μέτρα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου. Οἱ ἐν τῇ συνδιασκέψει τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ μέτρα ταῦτα ὑπαγορεύσαντες οὐδαμῶς βεβαίως διελογίσθησαν νὰ καταπτήτῃσι ταῦτα ἀτελεσφόρητα. Ἀνομολογητέον ὅτι τὰ μέτρα ταῦτα ἐσκόπων νὰ προκρίσῃσι τὴν Βουλγαρίαν διὰ πραγματικῆς ἐθνικῆς ὑπάρξεως καὶ διοικητικῆς αὐτονομίας. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ βουλγαρικὸν κράτος, καίπερ εἰς δύο ἐπαρχίας διηρημένον, θὰ κατηρτίζετο ἐν σπέρματι, τὸ δὲ σπέρμα τοῦτο ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Εὐρώπης ἀναπτυσσόμενον θ' ἀπέληγεν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα. Ὑπερ σκοπὸν ἔχει ἡ συνθήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου εἰς ὅριμον νὰ περιενέγκῃ κατὰστασιν. Ἡ παρὰ τῆς Πύλης ἀντιταχθεῖσα ἀντίστασις καὶ ὁ ἐκ ταύτης προελθὼν πόλεμος δὲν ἐπέτρεπον πλέον, κατ' αὐτὴν τὴν δολοφίαν τοῦ μαρκησίου Σαλισβουρή, ἀπλὴν καὶ καθαρὰν ἐπάνοδον εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς συνδιασκέψεως τῆς Κων-

σταντινουπόλεως. Ἡ συνθήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου κατέστησεν ἀπλῶς ὑποχρεωτικὴν τὴν συναίνεσιν τῆς Πύλης εἰς πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων πληρέστερον, θετικώτερον καὶ πρακτικώτερον. Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός· ὅτι ἡ συνθήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου εἶναι προκαταρκτικὴ ἀποδεικνύει ὅτι ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἀνακτοβουλίου προέκειτο ἀπλῶς νὰ τεθῇ ἀρχή, μὴ προδικαζομένης ὀριστικῶς τῆς ἐφαρμογῆς, ἥτις ἀπήντη τεχνικὰς μελέτας, ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῶν γεωγραφικῶν ἀναγκῶν καὶ τὸν συμβατατμὸν πολυαριθμῶν συμφερόντων. Τούτου ἕνεκα καὶ πολλὰ ἄρθρα τῆς συνθήκης ἀοριστολογικῶς εἰσι συντεταγμένα, ἐλεύθερον ἀφιέντα τὸ στάδιον εἰς μεταγενεστέρως συνεννοήσεις περὶ τῶν ἀπαραιτήτων κριθησομένων τροποποιήσεων.

Β'. Ἡ συνθήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου οὐδαμῶς ἔθηκε τὸ νέον κράτος ὑπὸ τὴν ἐξέλεγχιν τῆς Ῥωσσίας. Τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀνακτοβούλιον ἔπραξεν ἀπλῶς ὅ,τι εἶχεν ἤδη ἐφαρμόσει τῷ 1830 διὰ τὴν Μολδοβλαχίαν. Ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι τὸ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐπιτελεσθὲν ἐν ταῖς ἡγεμονίαις ἔργον ὠφέλιμον ἦν καὶ εἰς τὴν εὐημερίαν τῶν ἐπαρχικῶν ἐκείνων συνετέλεσεν. Οὐδαμῶς δὲ φαίνεται ὅτι προσέκυψεν ἐκ τούτου ἰδιαίτερα τίς ἐπικράτησις τῆς ἐπιρροῆς τῆς Ῥωσσίας, ἐπικράτησις, ἐξ ἧς ἔπαθε βλάβην ἡ εὐρωπαϊκὴ ἰσορροπία. Δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν, ὅτι, εἰάν ἡ Μολδοβλαχία, ἥτις ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ ὁμορος αὐτῇ ἐστίν, ἡδυνήθη ἀποδοῦν ὅλως ἀνεξάρτητος ἀπ' αὐτῆς, κατὰ πολλῶν ἰσχυρότερον λόγον τὸ αὐτὸ ἀναμένεται ἀποτέλεσμα καὶ διὰ τὴν Βουλγαρίαν, ἥς ἡ χώρα θ' ἀπεχωρίζετο ἀπὸ τῆς Ῥωσσίας ἐν τῇ προβλεπομένῃ περιπτώσει διὰ παραχωρήσεως τῆς Δόδρουτζας εἰς τὴν Ῥουμανίαν.

Γ'. Ὁ μέγιστος ὅρος τῆς διετίας καθωρίσθη διὰ τὴν προσωρινὴν κατοχὴν τῆς Βουλγαρίας, διότι τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐκρίθη ἀναγκαῖον πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς εἰρήνης, προστασίαν τῶν χριστιανῶν καὶ μουσουλμάνων κατοίκων κατ' ἀμοιβαίων ἀντεδικήσεων, ἀνοργάνωσιν τῆς χώρας καὶ εἰσαγωγὴν τῶν ἐθνικῶν θεσμῶν τῆς ἰθαγενοῦς ἐθνοφυλακτικῆς κτλ. κτλ. κτλ. πρὸς δὲ καὶ διότι, εἰάν ἡ κατοχὴ ἦτο ἀόριστος, ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς πρῶτον βῆμα πρὸς ὀριστικὴν κατοχὴν, ἣν οὐδαμῶς ἐσκόπει τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀνακτοβούλιον. Ἀλλ' οἱ καθεν ἑννοεῖται ὅτι τῆς προθεσμίας ταύτης ὡς ἐγγιστα ὀριζομένης, τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀνακτοβούλιον πρόθυμον εἶναι νὰ συντάμῃ αὐτὴν ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατὸν, ἄνευ βλάβης τῆς ἐπιτυχίας τοῦ δυσχεροῦς ἔργου, ὑπερ' ὅπου πρόκειται νὰ ἀχθῇ εἰς πέρας πρὸς τὸ συμφέρον τῆς γενικῆς εἰρήνης.

Δ'. Ἡ ὁροθεσία τοῦ βουλγαρικοῦ κράτους διὰ γενικῶν μόνον ὑπεδείχθη λέξεων· ἡ μόνη τεθεῖσα σταθερὰ ἀρχὴ ἐστίν ἡ τῆς πλειονοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ, ἥς βεβαίως οὐδὲν ὑπάρχει εὐθύτερον, οὐδὲ λογικώτερον. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἀπαντᾷ εἰς τὰς ἐνστάσεις τὰς προκυπτούσας ἐκ τοῦ ἑτεροφύλου τῶν μειονοψηφικῶν, ὧν ἄλλως τὰ συμφέροντα διὰ ῥητῶν ὁρῶν ἐξησφαλίσθησαν. Ἀλλ' ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐπεφυλάχθη εἰς μικτὴν ἐπιτροπὴν, ἥς αἱ ἐπιτοπίου ἐρεῦνης ἐργασίαι δύνανται μόνον νὰ διασκεδάσωσι τὰς ὑπαρχούσας ἐτι ἀμφιβολίας καὶ ἀβεβαιότητας περὶ τῶν διαμρισθησομένων τούτων ζητημάτων. Ψέγεται ἡ προκαταρκτικὴ ὁροθεσία ὅτι ἀπονέμει τῇ Βουλγαρίᾳ λιμένας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνδιάσκεψις ἔκρινεν ὅτι ἄνευ ἐξόδων πρὸς τὴν θάλασσαν ἡ χώρα αὕτη δὲν ἡδύνατο νὰ εὐημερήσῃ. Ὅσον δὲ διὰ τοὺς ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου λιμένας, ὁ μόνος σκοπὸς ἦν ἡ ἐμπορικὴ ἀνάπτυξις τοῦ βουλγαρικοῦ κράτους, ἐκ δὲ τῆς ἀναπτύξεως ταύτης τὴν πλείστην ὠφέλειαν θὰ ἀρυσθῇ βεβαίως οὐχὶ ἡ Ῥωσία, ἀλλ' ἡ Ἀγγλία καὶ αἱ δυνάμεις, ὧν τὸ ἐν τῇ Μεσογείῳ ἐμπόριον, πολλῶν τοῦ τῆς Ῥωσσίας ἐνεργητικώτερον, ἰσχυρὸς ἐγένετο μοχλὸς πρὸς τήρησιν τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἐπιρροῆς.

Ε'. Ἡ προκαταρκτικὴ συνθήκη οὐδαμῶς τίθησι τὴν Βουλγαρίαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν ἡγεμόνος ἐκλεγομένου παρὰ τῆς Ῥωσσίας. Ῥητῶς καθορίζεται ὅτι τὴν κυβέρνησιν ἐκλέξουσιν τὰ ἐπιτρόπια διοικητικὰ συμβούλια τῇ κυρώσει τῆς Πύλης καὶ τῇ συγκαταθέσει τῆς Εὐρώπης καὶ ὅτι τὰ μέλη τῶν βασιλευόντων οἰκῶν ἀποκλεισθήσονται. Δὲν βλέπομεν δὲ ποῖα κρείττονα ἐχέγγυα ἡδύνατο νὰ δοθῶσιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἐκλογῶν. Ὅσον διὰ τὴν ὁργάνωσιν τῆς ἡγεμονίας, αὕτη ἀνατίθεται εἰς συνέλευσιν ἰθαγενῶν προκρίτων. Ὁ Ῥώσος αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος ἔχει ἀπλῶς δικαίωμα ἐπιτηρήσεως ἐνασκαύμενον ἀπὸ κοινοῦ μετ' ὀθωμανοῦ πληρεξουσίου· πρὸς δὲ συνεννόησιν μεταξὺ τῶν μεγάλων δυνάμεων καὶ τῆς Πύλης ῥητῶς ὑπὸ τῆς συνθήκης ἐπιφυλάσσεται, ὅπως εἰς τὸν Ῥώσον αὐτοκρατορικὸν ἐπίτροπον ἐπιπροστεθῶσιν εἰδικοί πληρεξούσιοι. Τὰ μέχρι τούτου λαμβανόμενα ὑπὸ τῶν Ῥωσικῶν ἀρχῶν προσωρινὰ μέτρα πρὸς διοίκησιν τῆς χώρας πόρρω ἀπέχουσι τοῦ σκοπεῖν, ὡς διαβεβαιουῦται, τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Βουλγαρίας εἰς τὸ πολιτικὸν τῆς Ῥωσσίας σύστημα. Οὐδὲν σχεδὸν μετεβλήθη ἐκ τῶν ὑφισταμένων θεσμῶν, εἰς οὓς ἡ χώρα εἶναι εἰθισμένη. Φροντὶς μόνον ἐγένετο παρὶ ἐκτελέσεως, ἥτις ἦτο ἐλλιπής. Αἱ μόναι εἰσαχθεῖσαι διαφοραὶ εἰσιν ἡ κατάργησις τῆς δεκάτης καὶ ἡ ἀντικατάστασις αὐτῆς διὰ φυσικωτέρου φόρου, ἡ κατάργη-

ραβίας τὴν παραχωρηθεῖσαν τῷ 1856. Τὸ Δέλτα τοῦ Δουνάβεως ἀποκλείεται πύττης καὶ σκοπὸς τῆς βωσιτικῆς κυβερνήσεως εἶναι ν' ἀποδώσῃ αὐτὸ εἰς τὴν Ῥουμανίαν, ἀφ' ἧς εἶχεν ἀφαιρεθῇ τῷ 1857. Τὸ γεγονός τοῦτο μέγας ἐλαττόνει τὴν σπουδαιότητα τῆς αἰτουμένης ἐκχωρήσεως ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ πλοῦ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουνάβεως.

Θ'. Τὸ Βατούμ εἶναι ὁ μόνος καλὸς λιμὴν τῶν ἀκτῶν ἐκείνων. Ἔχει διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ῥωσσίας μεγίστην σπουδαιότητα. εἶναι δὲ τὸ μόνον θετικὸν πλεονέκτημα, ὅπερ ἡ Ῥωσία καρποῦται ἐκ πολέμου, ὃν μόνη ἐποιήσατο ἀντὶ πλείστων θυσιῶν. Οὐδόλως ἄρα ἔσται δωρεὰν παραχώρησις, οὐδ' ἀντάξιον εἶναι τῆς χρηματικῆς ἀποζημιώσεως ἣν ἐκπροσωπεῖ.

Γ'. Αἱ δὲ ἐν Ἀρμενίᾳ προσηκόντες ἀμυντικὴν ἀπλῶς ἔχουσιν ἀξίαν. Δυνατὸν ὅτι ἡ Ἀγγλία προτιμᾷ ὅπως αἱ ἰσχυραὶ αὗται θέσεις διατελῶσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων. Ἀλλὰ διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους ἡ Ῥωσία ἀποδίδει ἀξίαν εἰς τὴν κατοχὴν αὐτῶν πρὸς ἰδίαν αὐτῆς ἀσφάλειαν, ὅπως μὴ ἀναγκάζεται νὰ ἐκπολιορκῇ αὐτὰς καθ' ἑκάστην πόλεμον, ὡς τὸ φρούριον τοῦ Κὰρς, ὅπερ ἐδείξαι τρεῖς νὰ ἐκπορθῇ ἐν διαστήματι αἰῶνος. Αἱ ἐγγεῖοι αὗται παραχωρήσεις φυσικὴ τοῦ πολέμου εἰς συνέπειαν. Ἐὰν ἡ Ἀγγλία ἤθελε νὰ διατηρήσῃ αὐτὰς εἰς τὴν Τουρκίαν, ἔρκει ἀπλῶς νὰ συνενωθῇ μετὰ τῆς Ῥωσσίας, ὡς δις ἐπανειλημμένως ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο κατὰ τὸ βερολίνειον ὑπόμνημα καὶ κατὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ κόμητος Ἐλστον Σουμαρουκὼφ εἰς Βιέννην, ὅπως ἐνασκηθῇ ἐπὶ τῆς Πύλης κοινὴ ναυτικὴ πίεσις, ἣτις θὰ ἔρκει πιθανῶς πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀποτελεσμάτων, ὅσα ἐκτέθησαν διὰ τηλικαύτης αἰματοχυσίας. Τοῦτο ἀρνηθεῖσα ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις οὐδαμῶς δικαιούται νὰ διαφιλονεικήσῃ σήμερον τῇ Ῥωσίᾳ, ἣτις ἔχει τὸ αἶμα αὐτῆς, τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπαιτεῖν τὴν δημιουργίαν καταστάσεως πραγμάτων ἀπαλλασσούσης αὐτὴν τοῦ λοιποῦ τοιοῦτων θυσιῶν, ἣ ἤττον ἐπιδραβεῖς καθιστώσης αὐτῇ τὰς θυσίας ταύτας. Ἀλλ' ὅ,τι ἀδύνατον νὰ ἐννοήσῃ τις εἶσιν αἱ συνέπειαι, ἃς ἀξιοῦσι νὰ ἐξαγάγωσιν ἐκ τῶν ἐπανορθώσεων τούτων τῶν μεθρίων διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου τῆς Περσίας διὰ Τραπεζοῦντος. Αἱ διαβεβαιώσεις αὗται ἀντιφάσκουσι πρὸς τὰς πολλάκις ἐκφραθείσας ὑπὸ διαφόρων μελῶν τοῦ βρετανικοῦ ὑπουργείου, καθ' ἃς ἡ ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας κατοχὴ καὶ αὐτῆς τῆς Ἐρζερούμ καὶ τῆς Τραπεζοῦντος δὲν θ' ἀπῆρτιζε κίνδυνον διὰ τὰ εὐρωπαϊκὰ συμφέροντα. Αἱ ἐπανορθώσεις τῶν με-

θρίων, αἱ διὰ τὴν Ἀσίαν καθορισθεῖσαι ὑπὸ τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, οὐδαμῶς φθάνουσιν εἰς τὴν ἔκτασιν ταύτην. Προάγουσι δὲ τὴν δυσπιστίαν μέχρις ὑπερβολῆς οἱ διαβεβαιούντες ὅτι θὰ περιῇγον τὴν Ῥωσίαν «εἰς θέσιν ὅπως παρακωλύσῃ δι' ἀπαγορευτικῶν φραγμῶν τὸ εὐρωπαϊκὸν ἐμπορικὸν σύστημα».

ΙΑ'. Αἱ κατὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου μομφαὶ διὰ τὴν παρὰ τῆς Τουρκίας ἀπαιτουμένην ἀποζημιώσιν δὲν ἔχουσι πλείονα ὑπόστασιν. Βεβαίως τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως ταύτης ἐστὶν ἐκτὸς πάσης ἀναλογίας πρὸς τὰ καταθλιπτικὰ βάρη, ἃ περ ἐπέβαλε τῇ Ῥωσίᾳ ὁ πόλεμος. Δυνατὸν ὅτι ὑπερβαίνουσιν ἐπίσης εἰς τοὺς ἐνεστῶτας πόρους τῆς Τουρκίας καὶ ἐπαυξάνουσι δι' αὐτὴν τὴν δυσχέρειαν τοῦ ἱκανοποιῆσαι τὰς ἀπαιτήσεις τῶν πιστωτῶν αὐτῆς. Ἀλλὰ παρατηρητέον ὅτι ἡ Τουρκία ἠθέλησε τὰς πρὸς τοὺς ξένους πιστωτὰς αὐτῆς ὑποχρεώσεις πολὺ πρὸ τοῦ πολέμου, ἕνεκα τῆς ἀταξίας, ἣν ἐπήνεγκεν ἡ κακὴ αὐτῆς διοίκησις. Ἐξεστὶ δὲ πιστεύειν ὅτι, ἐὰν ἡ εἰρήνη ἀποκατασταθῇ ἐπὶ τῶν λογικῶν βάσεων, ἃς ἐσκόπει ἡ συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ ἐφ' ἧς ἡ εὐρωπαϊκὴ κύρωσις μόνιμον καὶ διαρκὲς θὰ παρεῖχε χαρακτῆρα, θὰ προέκυπτε δι' αὐτὴν ταύτην τὴν Τουρκίαν ἐλάττωσις δαπάνης καὶ αὐξήσις πόρων, δι' ὧν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῆς πιστώσεως. Ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν δυνατῶν τούτων ἀποτελεσμάτων αἱ περὶ τῆς ἀποζημιώσεως διατάξεις τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἐτηρήθησαν ἐν ἀοριστείᾳ δι' ἣν ἐπιμέμφονται αὐταῖς. Ἐὰν τὸ ὑπερβολικὸν ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως ἐπικρίνηται, θὰ ἐπεκρίνετο βεβαίως καὶ ἡ ἀπαίτησις ἀμέσου πληρωμῆς. Ἐὰν καθορίζετο ὀριστικὸς τρόπος πληρωμῆς, θὰ ἐγίνετο ἀνάγκη ἐπεμβάσεως εἰς κύκλον ἤδη ὑποθηκευθέντα εἰς τοὺς ξένους πιστωτὰς τῆς Πύλης. Τοῦτο ἀκριβῶς ἡ συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου προσεπάθησε ν' ἀποφύγῃ, ἐπιφυλαξαμένη τὸ ζήτημα εἰς μεταγενεστέραν συνεννόησιν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι διὰ τοῦ μέτρου τούτου ἐκτίθεται εἰς τὴν ὑπόνοιαν «ὅτι σκοπὸν ἔχει νὰ παραλύσῃ ἢ νὰ δεσπόσῃ τῆς Τουρκίας ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἣ ὅτι μελετᾷ τὴν μεταποίησιν τῆς ἀποζημιώσεως εἰς νέας ἐγγεῖους κτήσεις». Ἀλλ' ἀπλούστερον θὰ ἦτο νὰ θεωρηθῇ ὡς πόθος τοῦ φεισθῆναι τῆς τε Τουρκίας καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν συμφερόντων καὶ τοῦ συντηρεῖν τὴν Τουρκίαν ἐν τῇ ὁδῷ πιστῆς τηρήσεως τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῆς καὶ σχέσεων εἰρηνικῶν, ὡφελίμων τοῖς πᾶσιν. Ἀλλὰ κατὰ τῆς δυσπιστίας οὐδὲν ὑπάρχει φάρμακον.

IB'. 'Εν τῷ συμπεράσματι τῆς διακοινώσεως τοῦ μαρκησίου Σαλισβουρῆ ἄσμενοι μανθάνομεν ὅτι «ὁ σκοπὸς τῆς κυβερνήσεως τῆς Αὐτῆς βρετανικῆς Μεγαλειότητος καὶ ὁ περιπαθὴς αὐτῆς πόθος εἰς πάντοτε ἡ ἐξασφάλις χρηστῆς κυβερνήσεως, εἰρήνης καὶ ἐλευθερίας εἰς τοὺς λαοὺς, οἵτινες ἄμοιροι ἐγένοντο τῶν εὐεργετημάτων τούτων». Χαίροντες ἐπίσης βλέπομεν τὴν εἰλικρινῶς γενομένην ὁμολογίαν ὅτι «ἡ πολιτικὴ αὕτη ἐματαιώθη ἐκ τῆς ἀτυχοῦς ἀντιστάσεως αὐτῆς τῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως, ὅτι ἀπέναντι τῶν τροποποιηθεισῶν περιστάσεων τοῦ παρόντος τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ ἐν τῇ αὐτῇ ἐκτάσει διὰ τῶν αὐτῶν μέσων (ἦτοι διὰ τοῦ προγράμματος τῆς συνδιασκέψεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως) καὶ ὅτι μεγάλαι μεταβολαὶ δυνατόν νὰ ᾔναι καὶ θὰ ᾔναι βεβαίως ἀναγκαῖαι ἐν ταῖς συνθήκαις, δι' ὧν ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἐκυβερνήθη μέχρι τοῦδε». 'Εὰν εἰς τὰς θεωρίας ταύτας ἐπιπροστεθῇ καὶ τὸ ὅτι αἱ ἐπανειλημμέναι τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως ἀποπειρήσεις τοῦ μετασχεῖν εἰς κοινὴν ὕλικὴν πίεσιν ἐπὶ τῆς Πύλης παρεκώλυσαν τὴν Εὐρώπην τοῦ νὰ τύχῃ εἰρηνικῶς τῶν καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνακτοδοουλίου τοῦ Λονδίνου ποθουμένων ἀποτελεσμάτων, δέον τότε ν' ἀνομολογηθῇ ὅτι ὁ πόλεμος καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ 'Αγίου Στεφάνου ἱκανοποίησαν τὰς ἀπαιτήσεις τῆς τῶν πραγμάτων καταστάσεως, ἣν ὁ μαρκήσιος Σαλισβουρῆ κατέδειξε μετὰ πολλῆς παρρησίας καὶ μετὰ μεγάλου ὕψους διανοίας. 'Η κατάστασις αὕτη συγκεφαλαιοῦται οὕτως. Αἱ ὑφισταμένοι συνθήκαι διαδοχικῶς ἀπὸ 22 ἐτῶν ἡθετήθησαν πρῶτον ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως, ἣτις δὲν ἐξετέλεσε τὰς πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς ὑποχρεώσεις αὐτῆς, ἔπειτα ὑπὸ τῶν 'Ηνωμένων 'Ηγεμονιῶν, ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κατοχῆς τῆς Συρίας, ὑπ' αὐτῆς τῆς συνδιασκέψεως Κωνσταντινουπόλεως, καταστησάσης ἀνάμειξιν εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, καὶ τελευταῖον ἐτι ὑπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου εἰς τοὺς πορθμούς. 'Αφ' ἑτέρου ὁ μαρκήσιος Σαλισβουρῆ ἀνομολογεῖ αὐτὸς οὕτως ὅτι μεγάλαι μεταβολαὶ δυνατόν καὶ δέον νὰ ἐπέλθωσι κατὰ τὰς ἐνεστῶσας περιστάσεις. Ὑπολείπεται ἡμῖν νὰ μάθωμεν πῶς ἡ Α. Ε. ἐννοεῖ νὰ συμβιβάσῃ πρακτικῶς ἐτὰς συνθήκας ταύτας καὶ τὰ ἀνεγνωρισμένα δίκαια τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας καὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων μετὰ τῶν εὐεργετικῶν σκοπῶν, εἰς τὴν πραγμάτωσιν τῶν ὁποίων ἡ ἡνωμένη ἐνέργεια τῆς Εὐρώπης ἐστράφη πάντοτε, ἦτοι μετὰ τῆς χορηγίας καλῆς κυβερνήσεως, εἰρήνης καὶ ἐλευθερίας εἰς τοὺς λαοὺς, οἵτινες ἄμοιροι ἐγένοντο τῶν εὐερ-

γετημάτων τούτων». Ὑπολείπεται ἐπίσης νὰ μάθωμεν πῶς, ἐκτὸς τῶν προκαταρκτικῶν βάσεων, αἵτινες ἐτέθησαν ὑπὸ τῆς συνθήκης τοῦ 'Αγίου Στεφάνου, ἡ Α. Ε. ἐννοεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν παρὰ πάντων ποθούμενον σκοπὸν, λαμβανομένων ταύτοχρόνως ὑπὸ δικαίαν ὄψιν τῶν ὑπὸ τῆς 'Ρωσσίας κτηθέντων δικαιωμάτων δι' ὅσας θυσίας ὑπέστη καὶ ὑφίσταται μόνῃ, ὅπως τὴν πραγμάτωσιν αὐτοῦ δυνατόν καταστήσῃ. 'Η ἐγκύκλιος τοῦ μαρκησίου Σαλισβουρῆ οὐδεμίαν περιέχει ἀπάντησιν εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα. Τούτου ἕνεκα φαίνεται ὅτι αἱ θεωρίαι ἃς παρέχει φυσικώτερον θὰ εἶχον τὴν θέσιν αὐτῶν ἐν τῷ συνεδρίῳ, ἐν ᾧ οἱ πληρεξούσιοι, πλήρη πάντες ἐλευθερίαν ἀπορνήσεως καὶ ἐνεργείας ἔχοντες, θὰ ᾔσαν εἰς θέσιν νὰ διατυπώσωσι παρὰ τὰς ἐνστάσεις αὐτῶν πρακτικὰς προτάσεις δυναμένας νὰ ἐξτραλίσωσι συνενόησιν διὰ τὴν λύσιν τῶν ὑφισταμένων δυσχερειῶν πρὸς τὸ γενικὸν συμφέρον ἐδραίας καὶ διαρκούς εἰρηνεύσεως τῆς 'Ανατολῆς.

ΤΟ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΚΑΙ

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ.

(Ὑπὸ 'Εργέστου Λουθάρδου).

Τὸ κῦρος, οὐτινος ἀπήλαυεν ἡ ἁγία Γραφή, οὐσιωδῶς διεσείσθη ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ὑπὸ τῆς κριτικῆς, ἣτις φαίνεται βουλομένη τὴν ἀπογύμνωσιν τῆς ὑπερφυσικῆς λαμπηδόνης, ὑφ' ἧς τὸ πρότερον ἡ Γραφή περιηυγάζετο, καὶ τὴν διάλυσιν τῆς ὁραίας αὐτῆς ἁρμονίας εἰς δυσαρμονίαν. 'Εντεῦθεν ἐσχηματίσθη ἰδέα τις περὶ τοῦ ὑπόπτου τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ κύρους αὐτῆς, ἰδέα, ἣτις συνετάραξε τὴν διάνοιαν καὶ τὸ αἶσθημα πολλῶν ἀπείρων. 'Εν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται, ὅπερ καὶ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. 'Ενῶ προηγουμένως ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ ἐστερεῖτο τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος καὶ περιηυγάζετο ὑπὸ τῆς χρυσοειδοῦς αἴγλης τῆς θείας μεγαλειότητος, ἡ νεωτέρα ἐποχὴ ἐτόνισε μᾶλλον τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, οὐδαμῶς ἀποβλέπουσα πρὸς τὸ θεῖον μυστήριον, ἀποκαλυπτόμενον ἡμῖν ἐκ τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου αὐτοῦ. 'Αλλ' ἡ ἀληθὴς ἀντίθεσις πρὸς τὴν βυζαντινὴν ζωγραφικὴν δὲν εἶναι ἡ ζωγραφικὴ τῶν Κάτω Χωρῶν. Βεβαίως ἀναγνωρίζομεν ὅτι πρέπει νὰ ἐννοῶμεν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτοῦ πραγματικότητι· ἀλλ' ὅτω ἀκριδέστερον πράττομεν τοῦτο, τοσούτω μᾶλλον θέλομεν ἀναγνωρίσει, ὅτι ἐν τῇ ἀνθρωπότητι αὐτοῦ κατ' ὅκει σωματικῶς τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος.